

سۇئال

بىز ئۆيىڭىزنىڭ ئېچى ۋە سىرتىدا ئىزنە سورايدىغان ئورۇنلارنى بىلدۈرۈپ، مۇشۇ ئورۇنلارنى تەپسىلىي بايان قىلىپ بەرگەن بولساڭلار؟، تاماق ئېتىدىغان جايغا كىرگەندىمۇ ياكى مېھمانخانىغا كىرگەندىمۇ ياكى ئۆيىگە كىرگەندىمۇ؟. بىر كىشى ياخشىلىق قىلغان بولسا، پالانىنى ماختايمەن دېسەك توغرا بولامدۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت-سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ** تەرجىمىسى: «ئى مۇمىنلەر! باشقىلارنىڭ ئۆيلىرىگە (كىرىشكە) ئىجازەت سورىمىغىچە ۋە ئۆي ئىگىسىگە سالام بەرمىگۈچە كىرمەڭلار، ۋەز - نەسەھەت ئېلىشىڭلار (يەنى بۇ گۈزەل ئەخلاق - ئەدەبكە ئەمەل قىلىشىڭلار) ئۈچۈن بۇ (يەنى ئىجازەت سوراپ ۋە سالام بېرىپ كىرىش ئۇشتۇمتۇت كىرىشتىن) سىلەرگە ياخشىدۇر.» [سۈرە نۇر 27-ئايەت].

شەيخ سەئىدى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئاللاھ تائالا مۇمىن بەندىلىرىنى باشقىلارنىڭ ئۆيلىرىگە ئىزنەسىز كىرمەسلىك توغرىسىدا كۆرسەتمە بەردى ۋە بۇنىڭدىن كېلىپ چىقىدىغان بىر قانچە تۈرلۈك يامان ئاقىۋەتلەر بولۇپ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ھەدىستە بايان قىلىپ مۇنداق دېگەن: «ئىزنى ۋە رۇخسەت سوراشتىكى مەقسەت؛ قاراش لايىق بولمايدىغان ئورۇنلارغا قاراپ سالماسلىق ئۈچۈندۇر.»

بۇنىڭغا سەل قارىغاندا، ئىنساننىڭ كۆزى ئۆيىنىڭ ئېچىدىكى چەكلەنگەن ئورۇنلارغا چۈشۈپ قالىدۇ. ئىنسانغا نىسبەتەن ئۆي دېگەن: ئېچىدىكى نەرسىلەرنى ئوراشتا بەدەننى ئورايدىغان كىيىمگە ئوخشاشتۇر.

يامان ئاقىۋەتلەردىن بىرى: ئۆيگە ئىزنەسىز كىرىش ئۆيىڭىزگە ئىشەنمەسلىك ۋە شەكلىنىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، ئۆي كىشىنى ئوغرىلىق قىلغىلى ياكى باشقا يامان ئىش قىلغىلى كىردى دەپ تۆھمەت قىلىنىدۇ، چۈنكى ئۆيگە مەخپىي كىرىش نىيەتنىڭ توغرا ئەمەسلىكىنى بىلدۈرىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ تائالا مۇمىنلەرنى باشقىلارنىڭ ئۆيىگە رۇخسەت سورىماستىن كىرىشىنى چەكلىدى.

رۇخسەت سوراڭ كۆندۈرۈش دەپمۇ ئاتىلىدۇ، چۈنكى رۇخسەت سوراڭ بىلەن كۆنۈشۈش ھاسىل بولىدۇ، رۇخسەت سورىمىغان ۋاقىتتا كۆنۈشەلمەسلىك كېلىپ چىقىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ تائالا: «ئۆي ئەھلىگە سالام بېرىپ كىرىڭلار دېگەن». پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: «بىرىنىڭ ئۆيىگە كەلگەندە، ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، كىرسەم بولامدۇ؟» دېيىش كېرەك دېگەن.

سىلەرگە رۇخسەت سوراڭتىن ئىبارەت بولغان مۇھىم ئىشنى بىلدۈرۈپ قوياي، بۇ ئىش بىر قانچە پايدىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىقى ئۈچۈن سىلەرنىڭ ۋەز-نەسىھەت ئېلىشىڭلار ئۈچۈن ياخشىدۇر. بۇ زۆرۈر بولغان ئېسىل ئەخلاقنىڭ جۈملىسىدىندۇر. ئەگەر ئۆي ئىگىسى رۇخسەت بەرسە رۇخسەت سورىغۇچى كىرسە بولىدۇ. ["تەپسىر سەئىدى" 565-بەت].

ئىككىنچى: رۇخسەت سورىلىدىغان ئورۇنلارنىڭ تەپسىلاتى "كۇۋەيت پىقھى توپلاملىرى" 3-توم 145-بەت ۋە كىيىنكى بەتلەردە بۇنىڭ تەپسىلاتى بايان قىلىنغان، بىز بۇنى قىسقىچە بايان قىلىمىز ۋە تۆۋەندىكى مۇھىم نۇقتىلارنى زىيادە قىلىپ ئوچۇقلاشتۇرىمىز:

1- ھەر قانداق بىر كىشى بىرەر ئۆيگە كىرىشنى مەقسەت قىلىدىكەن، كىرمەكچى بولغان ئۆي ئۆزىنىڭ ئۆيى ياكى باشقىلارنىڭ ئۆيى بولىدۇ، ئەگەر ئۆزىنىڭ ئۆيى بولسا، ئۇ ئۆيدە ئۆزىدىن باشقا كىشى بولمايدۇ ياكى ئايالى بولىدۇ ياكى بىلەن بىرگە ئانىسى، ھەمىشەلىرى ۋە قىزى قاتارلىق مەھرەملىرى بولىدۇ.

ئەگەر ئۆي ئۆزىنىڭ بولۇپ، ئۆيدە تۇرىدىغان ئۆزىدىن باشقا كىشى بولمىسا، ئۇ ۋاقىتتا ئۆيگە رۇخسەتسىز كىرىدۇ، چۈنكى رۇخسەت سورىغۇچىمۇ ۋە رۇخسەت بەرگۈچىمۇ ئۆزىدۇر، بۇ ۋاقىتتا رۇخسەت سوراڭ بىكار ئىشتۇر، ئىسلام شەرىئىتى بۇنداق بىكار ئىشلاردىن پاكىتۇر.

2- ئەگەر ئۆيدە ئايالىدىن باشقا ھېچ كىم بولمىسا، ئۇ ۋاقىتتا ئۇ كىشىگە رۇخسەت سوراڭ كېرەك بولمايدۇ، چۈنكى ئۇ كىشىنىڭ ئايالىنىڭ ھەممە يېرىگە قارىشى توغرا بولىدۇ، شۇنداقتىمۇ ئۇدۇللا كىرمەي، رۇخسەتنىڭ ئورنىدا، ھۆتۈلۈپ قويۇش، ئاياغ تاۋۇشنى بىلدۈرۈش قاتارلىق ھەرىكەتلەر بىلەن كىرسە ياخشى بولىدۇ، چۈنكى ئايالمۇ ئۆزىنىڭ بەزى ھالىتىنى يولىدىشىنىڭ تۇيۇقسىز كۆرۈپ قىلىشىنى خالىمايدۇ.

3- ئەگەر ئۆيدە ئانىسى، ھەمىشەلىرى قاتارلىق باشقا مەھرەملىرى بولۇپ قالسا، ئەر بولسۇن ياكى ئايال بولسۇن ئۇ كىشىنىڭ يالغۇز كۆرۈپ قىلىشى ياخشى بولمايدىغان يېقىنلىرى بولسا، بۇ يەردە ئۇنىڭ بەزى شەكىللىرىنى تەپسىلىي بايان قىلىمىز.

4- ئەگەر كىرمەكچى بولغان ئۆي باشقىلارنىڭ ئۆيى بولۇپ قالسا، ئۆيگە چوقۇم رۇخسەت ئېلىپ كىرىش كېرەك، ئەمما رۇخسەت قىلىشتىن ئىلگىرى ئۆينىڭ ئېشىكى ئوچۇق بولسۇن ياكى ئوچۇق بولمىسۇن كىرىشى بىردەك توغرا بولمايدۇ. تۆۋەندە

بايان قىلىنغان ئۆيلەرگە كىرىش ئۈچۈن رۇخسەت سوراڭ كېرەك بولمايدۇ:

– كىشىلەرنىڭ يۈك-تاقىلىرى تۇرىدىغان، ئادەم تۇرمايدىغان ئۆيلەرگە كىرىشتە رۇخسەت سوراڭ كېرەك بولمايدۇ، لېكىن بۇ تۈردىكى ئۆيلەرنى بېكىتىشتە ئىختىلاپ مەۋجۇت.

– باشقىلارنىڭ مېلىنى ۋە جېنىنى قۇتقۇزىدىغان ئەھۋالدا رۇخسەت سوراڭ كېرەك بولمايدۇ، چۈنكى بۇنداق ئەھۋالدا رۇخسەت سوراپ بولغىچە باشقىلارنىڭ جېنى ۋە مېلى زىيانغا ئۇچرايدۇ.

5-ئەسلىدە ئىنساننىڭ باشقىلارنىڭ مال-مۈلكىدە تەسەررۇپ قىلىشى توغرا بولمايدۇ، پەقەت شەرىئەتنىڭ كۆرسەتمىسى ياكى ھەق ئىگىسىنىڭ رۇخسىتى بىلەن تەسەررۇپ قىلسا، ئۇ ۋاقىتتا باشقىلارنىڭ ھەققىگە تاجاۋۇز قىلغان بولمايدۇ، باشقىلارنىڭ يېمەكلىكىنى زۆرۈر بولمىغاندا رۇخسەتسىز يېيىش توغرا بولمايدۇ، شۇنىڭدەك باشقىلارنىڭ رۇخسەتسىز ئۇنىڭ ئۆيىدە تۇرۇش توغرا بولمايدۇ.

6- ئۆرپ-ئادەت بويىچە رەھبەرلەرنىڭ ئىشخانىسىغا، ئوقۇغۇچىلار ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئىشخانىسىغا رۇخسەت سوراپ كىرىشى كېرەك، چۈنكى رەھبەرلىك ئومۇمنىڭ مەنپەئەتىگە كۆڭۈل بۆلۈش ۋە قوغداش ئۈچۈن تۇرغۇزۇلدى، ئىشلارنىڭ توغرا بولىشى، قالايىمقانچىلىقنىڭ بولماسلىقى ئۈچۈن ھەر كىشى ئۆز دائىرىسىدە بەلگىلىمە بويىچە ئىش قىلىشى كېرەك، بۇ كەڭرى يولدۇر.

7- مېھمان قايتىشتىن ئىلگىرى ساھىبخاندىن ئىزنە ئىلىشى كېرەك بولىدۇ.

8- بىر كىشى ئىككى ئادەمنىڭ ئارىلىقىغا كىرىپ ئولتۇرماقچى بولسا، چوقۇم ئىزنى ئىلىشى كېرەك بولىدۇ.

9- باشقىلارنىڭ خۇسۇسىي كىتابىغا قارىماقچى بولغان كىشى، كىتابنىڭ ئىگىسىدىن ئىزنە ئىلىپ قارىشى كېرەك.

ئۈچىنچى: رۇخسەت سوراڭ بەزى بىر سەۋەبلەر بىلەن چۈشۈپ كېتىدۇ:

1- ئىزنە سوراڭ ئۈزۈرلۈك بولغاندا: ئىزنە سورايدىغان كىشىنىڭ ۋاپات بولۇپ كېتىشى ياكى يىراق سەپەرگە چىقىپ كېتىشى ياكى تۇرمىغا سولىنىپ باشقىلار بىلەن ئۇچرىشىشتىن چەكلىنىشى قاتارلىق سەۋەبلەر بىلەن ئىزنە سوراڭ چۈشۈپ كېتىدۇ، چۈنكى تەسەررۇپ قىلىشنى ئۇ كىشىنىڭ سەپەردىن قايتىپ كېلىشىگە ياكى تۇرمىدىن چىقىشىغا كېچىكتۈرۈش مۇمكىن بولمايدۇ.

2- زىياندىن ساقلىنىش: رۇخسەت سوراڭ ئارىلىقىدا نەرسىلەر بۇزىلىدىغان ئەھۋالدا، رۇخسەت سورىماستىن ئۇ نەرسىلەرنى سېتىۋەتسە بولىدۇ، جىنايەت يۈز بېرىشنىڭ ئالدىنى ئىلىش ئۈچۈن باشقىلارنىڭ ئۆيىگە ئىزىنىسىز كىرسە توغرا بولىدۇ.

3-ئىزنە سوراش بىلەن ھەققىنى ئالالمىغاندا، ئىزنە سورىماستىن ئىلىش كېرەك بولىدۇ.

ھەق ئىگىسى ئىزنە سوراش بىلەن ھەققىنى يوقىتىپ قويدىغان بولسا، ئۇ ۋاقىتتا ئىزنە سوراش چۈشۈپ كېتىدۇ، ئەگەر ئايال كىشىگە ئېرى يېتەرلىك خىراجەتلىرىنى بەرمىگەندە، ئېرىنىڭ ئىقتىسادىنىڭ ئىزىسىز ئۆزى ۋە بالىلىرىنىڭ خىراجىتىگە يەتكۈدەك بىر نەرسە ئالسا بولىدۇ.

ئىزنە سوراش ۋە ئۇنىڭ ئەدەپلىرى توغرىسىدا تەپسىلى مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن <https://almunajjid.com/9272> بۇنىڭغا مۇراجىئەت قىلىنسۇن.

تۆتىنچى: ئىنساننىڭ "پالانىغا رەھمەت" دېگەن سۆزىنىڭ مەنىسى: پالانىنىڭ قىلغان ياخشىلىقىغا، گۈزەل ئىشلىرىغا رەھمەت دېمەكتۇر، بۇنداق دىسە توغرا بولىدۇ. بىر ئىنساننى قىلغان ياخشىلىقى ئۈچۈن ماختىغاندا، پالانىغا كۆپ رەھمەت ئېيتىمەن دېيىلىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: «كىشىلەرنىڭ ياخشىلىقىغا رەھمەت-تەشەككۈر ئېيتىمىغان كىشى ئاللاھنىڭ بەرگەن نېمەتلىرىگىمۇ شۈكۈر قىلمايدۇ،» دېيىلگەن. [ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى 7939-ھەدىس].

ئەمما مۇتلەق رەھمەت-تەشەككۈنى ئاللاھنىڭ غەيرىگە ئېيتىش توغرا بولمايدۇ. بۇ ھەقتە تېخىمۇ كۆپ مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن [146025](#) - نومۇرلۇق سوئاللارنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن].

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.